

Магістр 1 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Анотація. Розглянуто проблеми організації та ведення обліку виробничих запасів на підприємстві в умовах застосування комп'ютерної техніки. Доведено необхідність та переваги використання комп'ютеризованої форми обліку виробничих запасів на сучасному етапі розвитку.

Аннотация. Рассмотрены проблемы организации и ведения учета производственных запасов на предприятии в условиях применения компьютерной техники. Доказана необходимость и преимущества использования компьютеризированной формы учета производственных запасов на современном этапе развития.

Annotation. The problems of organization and keeping records of inventory at a company in the application of computer technology have been considered. The necessity and advantages of using the computerized form of accounting inventory at the present stage of development has been proved.

Ключові слова: виробничі запаси, автоматизація обліку виробничих запасів, комп'ютерна техніка, раціональне управління, автоматизовані робочі місця.

Облік виробничих запасів є однією з найважливіших ділянок облікової роботи, оскільки питома вага вартості сировини і матеріалів у структурі собівартості виробу в середньому за промисловими підприємствами становить 50 %. Тому від правильності їх оцінки та обліку залежать показники фінансового стану підприємства, на підставі яких приймаються управлінські рішення. На сучасному етапі вдосконалення управління і поліпшення якості економічної інформації сприяє використання засобів комп'ютерної техніки для обліку, аналізу господарської діяльності та планування виробництва.

Проблеми комп'ютерних інформаційних систем бухгалтерського обліку розглядаються фахівцями кількох галузей знань: спеціалістами з інформаційних систем, бухгалтерами, менеджерами. Зокрема, ці проблеми досліджували Рапинець В. І., Терещенко Л. О., Івахненко С. В., Бутинець Ф. Ф., Васюковська Ю. М., Ситник М. М., Сопко В. В., Шквір В. Д. та інші вітчизняні, російські та зарубіжні вчені [1 – 4]. Проте такі дослідження ускладнюються тим, що потребують компетентності дослідника як у бухгалтерському обліку, так і в сучасних інформаційних системах і технологіях. Саме тому проблемами комп'ютерних систем обліку почали займатися все більше науковців і практиків.

Метою статті є доведення переваг комп'ютерної форми обліку запасів, яка допоможе: зробити їх оприбуткування своєчасним і повним; правильно документувати надходження й використання запасів; покращити контроль за їх зберіганням; додержуватись встановлених норм витрат запасів та їх використання за цільовим призначенням; правильно визначати повну собівартість придбаних запасів; правильно провести інвентаризацію й виявити запаси, що не використовуються в господарстві; контролювати відображення операцій з руху запасів в облікових регістрах.

Об'єктом даної статті виступає організація та ведення обліку виробничих запасів в умовах застосування комп'ютерної техніки.

Предметом є теоретичне, методичне та практичне забезпечення ведення бухгалтерського обліку виробничих запасів.

В економічній літературі поняття "виробничі запаси" трактується як предмети праці, на що спрямована праця людини і що становлять матеріальну основу створюваного продукту [4].

У бухгалтерському обліку поняття "виробничі запаси" розглядаються як активи, які: утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [5].

Раціональне управління виробничими запасами потребує своєчасного оперативного обліку за їх надходженням і використанням, а це неможливо без застосування в обліку комп'ютерних технологій.

Дані проблеми значною мірою допомагають вирішити інформаційні технології (система методів і способів пошуку, збору, накопичення, зберігання й обробки інформації на основі застосування обчислювальної техніки) [1].

Використання обчислювальної (комп'ютерної) техніки та створення на цій основі автоматизованих робочих місць (АРМ) складських працівників, та працівників обліку забезпечить:

- зменшення обсягу робіт з одноманітними операціями;
- прискорення опрацювання даних первинних документів;
- автоматизацію формування звітних форм;
- деталізацію аналітичного рівня обліку запасів;

відмову від користування типографськими бланками первинних документів і звітності [2].

Необхідно враховувати, що впровадження бухгалтерської програми буде вважатись удосконаленням обліку лише тоді, коли в результаті такого впровадження підвищиться ефективність і поліпшиться якість ведення бухгалтерського обліку на підприємстві [3].

Застосування комп'ютерної техніки вносить значні зміни до організації бухгалтерського обліку, причому з допоміжного засобу обчислювальна техніка перетворюється на визначний фактор організації обліку. Ці зміни зумовлені тим, що змінюються способи обробки даних, за яких забезпечується різна швидкість надання звітної інформації. В різних системах бухгалтерського обліку (від паперової до комп'ютерної) вона досягається, як правило, раціональною організацією облікових даних, одноразовим їх отриманням та передачею за всіма напрямками.

Автоматизація обліку вносить позитивні зміни до технології роботи бухгалтерії, операції може виконати одна людина, до того ж, тільки вона відповідає за результати своєї роботи [1].

Найважчий діпазон часу введення бухгалтерських операцій за допомогою автоматизованої інформаційної системи дозволяє відразу прискорити весь процес бухгалтерського обліку. Під час внесення коректив до даних на будь-якому робочому місці результати відразу стають відкритими для всіх користувачів, які працюють у цій системі. Тому у процесі такої організації має дотримуватись сувора дисципліна користувачів і вимагається відповідна кваліфікація всіх співробітників, які вносять інформацію до загальної бази даних.

Спільна інформаційна база дає можливість спільно використовувати таку нормативно-довідкову інформацію, як довідники: зовнішніх організацій, структурних підрозділів, статей обліку, допустимої кореспонденції рахунків, номенклатури-цінника виробничих запасів; типових господарських операцій тощо [2].

У ході застосування комп'ютерних програм удосконалення обліку може виражатися в:

упорядкуванні бухгалтерського обліку;

збільшенні кількості інформації, одержуваної з бухгалтерського обліку;

зниженні числа бухгалтерських помилок;

підвищенні оперативності бухгалтерського обліку;

підвищенні економічності бухгалтерського обліку;

інших чинниках, що залежать від специфіки кожного конкретного підприємства.

На практиці трапляються різні варіанти організації машинної обробки інформації обліку виробничих запасів. Вони залежать від методології обліку, способів оцінки запасів, складу і групування задач, особливостей організації інформаційної бази, технічних засобів, що використовуються для обробки.

У ході машинної обробки інформації обліку виробничих запасів задачі доцільно згрупувати так:

облік та контроль за надходженням запасів на склади підприємства;

облік і контроль наявності та руху запасів на складах і в експлуатації;

облік та контроль вибуття запасів зі складів підприємства на сторону;

облік переоцінки виробничих запасів;

відображення операцій із виробничими запасами в облікових реєстрах.

Кожну поставлену задачу доцільно розділяти на підзадачі. При цьому повинно враховуватися, що облік виробничих запасів здійснюється на складах та в бухгалтерії підприємства.

Після придбання, відповідно до виписаних документів, виробничі запаси надходять на склад підприємства або матеріально-відповідальній особі. На складі здійснюється документоване оформлення операцій і первинне оброблення даних з обліку виробничих запасів, ведеться аналітичний облік у місцях зберігання матеріальних цінностей. Інформаційна база на цьому рівні — це складська картотека, в якій відображається рух і залишки на конкретну дату або за конкретний період часу.

Облік матеріалів у бухгалтерії ведеться в кількісному та вартісному вираженні, в аспекті матеріально-відповідальних осіб, балансових рахунків, субрахунків та облікових груп на основі зданих первинних документів зі складів та підрозділів підприємства. Також здійснюється розрахунок і формування вихідної інформації регламентного, контрольного і довідкового характеру, виконується аналіз, прогноз, аудит і прийняття управлінських рішень у цілому по підприємству або структурному підрозділу.

Технологічний процес автоматизованого оброблення даних з обліку виробничих запасів полягає у виконанні всіх потрібних операцій введення, оброблення, збереження й надання потрібної інформації, групування даних на рахунках, із метою контролю за наявністю та витратами матеріальних засобів зі своєчасним складанням звітності.

Тому для забезпечення обліку виробничих запасів можуть використовуватися окремі програмні модулі, що обслуговують їх облік у місцях зберігання та в бухгалтерії, або створюватись різні рівні робочих місць автоматизованої ділянки обліку виробничих запасів. Останній спосіб передбачає використання комплексної системи організації первинної та вихідної інформації. Єдина база бухгалтерських записів забезпечує потрібною інформацією аналітичний, синтетичний та управлінський облік, формування конкретної звітності.

Спільна інформаційна база дає можливість спільно використовувати таку нормативно-довідкову інформацію, як довідники: зовнішніх організацій; прізвищ працівників; структурних підрозділів; статей обліку; допустимої кореспонденції рахунків; номенклатура цінних виробничих запасів; типових господарських операцій; постійних даних; груп матеріалів тощо.

Для обліку матеріальних цінностей використовуються типові форми первинних документів, що утворюють вхідну інформацію: прибутковий меморіальний ордер, здавальна накладна, товарно-транспортна накладна, накладна на переміщення матеріалів, акт про приймання матеріалів, лімітно-забірна картка, вимога, накладна на відпуск матеріалів на сторону, картка складського обліку.

Вихідною інформацією складського обліку є: картка складського обліку матеріалів, оборотна відомість матеріальних цінностей, довідкова інформація, інформація про переоцінювання матеріальних цінностей, реєстр первинних документів, інвентаризаційна відомість.

А в бухгалтерії основною регламентованою вихідною інформацією з обліку матеріальних цінностей є: інвентаризаційна відомість наявності матеріальних цінностей, зведена відомість надходження матеріальних цінностей, зведена відомість витрат матеріальних цінностей, оборотна відомість матеріальних цінностей, картка підзвітної особи, відомість відображення господарських операцій з обліку матеріальних цінностей на рахунках бухгалтерського обліку, відомість переоцінювання матеріальних цінностей, відомість надходження матеріальних цінностей в аналітичному аспекті, відомість використання матеріальних цінностей, довідкова інформація обліку та аудиту матеріальних цінностей, відомість показників прибутку, отриманого від реалізації матеріальних цінностей,

реєстр первинних документів, журнал обліку відпуску матеріальних цінностей, прогнозування запасів товарно-матеріальних цінностей, прогнозування використання матеріальних цінностей.

Кожне підприємство зацікавлене у створенні конкурентоспроможної продукції та її реалізації на внутрішньому та зовнішньому ринках, отримання прибутку і забезпечення стабільного фінансового становища. В досягненні цієї мети беруть участь виробничі запаси, які забезпечують безперервний процес виробництва та продажу продукції. Виробничі запаси є основною статтею оборотних коштів та основою життєдіяльності підприємства. Тому достовірний облік їх на підприємстві є невід'ємною частиною управління, без якого неможливе досягнення поточних та довгострокових цілей підприємства. Він досягається через упровадження на підприємстві комп'ютерної форми обліку запасів.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Рапинець В. І. Облік виробничих запасів з використанням інформаційних технологій / В. І. Рапинець. – Тернопіль, 2010. – 502. с. 2. Терещенко Л. О. Інформаційні системи і технології в обліку : навч. посібн. / Л. О. Терещенко, І. І. Матієнко-Зубенко. – К. : КНЕУ, 2009. – 187 с. 3. Івахненко С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту : навч. посібн. / С. В. Івахненко. – К. : Знання-Прес, 2003. – 349 с. 4. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ПП "Рута", 2010. – 726 с. 5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 "Запаси", затверджене наказом МФУ від 20.10.1999 р. № 246, зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : minfin.gov.ua. – Назва з екрану.